

«ҮШ ҮНЕ» деп этнокультурлуг диктантының дүрүмү

Тыва дылың,
Тыва чериң,
Тыва чонуң –
Ожууннун үш дажы ол-дур.
... А.А. Даржай.

1. Ниити чүүлдер

Этнокультурлуг диктантыны чорудар дүрүмү.

1.1. Бердинген дүрүм Тыва дыл хүнү таварыштыр «Үш үне» деп аттыг диктантыны бижидериниң чурумун тодарадып турар.

1.2. Этнокультурлуг диктантының темазы – «Үш үне».

1.3. **Киржикчи бөлүк:** Тыва Республиканың күш-ажылчы коллективтери, күзелдиг сургуулдар, өөреникчилер болгаш чурттакчы чон киржи болур. Хар-назыны, билииниң деңгели, чүдүлге-сүзүглели, ниитилелде туружу чугула эвес.

Күзелдиг хамааты кижии бодунуң эки туразы-биле киржи болур.

1.4. **Башкарыкчы бөлүк:** Этнокультурлуг диктантыны бижидериниң удуртулгазын Күрүнениң бюджеттиг эртем албан чери «Национал школа хөгжүдөр институт» (дараазында – НШХИ) болгаш ТР-да «Чаш назынның навигаторлары» деп федералдыг төлевилел боттандыраар регионалдыг курлавыр төвү.

Диктантыны бижидерин, эрттирерин база түннелдер үндүрерин башкарыкчы бөлүк – ТР-да «Чаш назынның навигаторлары» деп федералдыг төлевилел боттандыраар регионалдыг курлавыр төвүнүң кежигүннери хүлээнир.

1.5. **Авторлар бөлүү:** Диктантының онаалгаларын ниити тыва чонга таарыштыр НШХИ-ниң тыва филология лабораториязының ажилдакчылары ажилдап кылган.

1.6. **Дузалаал бөлүк:**

1.7. Этнокультурлуг диктант дугайында медээни НШХИ-ниң сайтызынга <http://irnsh.ru> чырыдар.

2. Этнокультурлуг диктант эрттирериниң сорулгалары:

А) Тыва дыл, чер, чон дугайында айтырыгларны чонга сонургадыры;

Б) Чоннуң тыва дыл, чер, чон деп айтырыгларга билииниң деңгелин тодарадыры;

В) Төрээн дылын кадагалаар айтырыгже чоннуң кичээнгейин угландыраары.

3. Диктантыны бижиир черлер:

3.1. Диктантыны республиканың өөредилге черлеринге, ном саңнарынга, чөпшээрел берген шөлдерге бижиир.

3.2. Шөлдер дугайында медээлерни <http://irnsh.ru> деп сайтыдан көрүп болур.

4. Диктантының белеткел ажилдары болгаш бижиири:

4.1. Этнокультурлуг диктантыны 2023 чылдың октябрьның 24-түн хүнүндө **12:00** шакта бижиир.

4.2. Диктанының тургузуу болгаш онаалгалары:

Диктант 3 кезектен тургустунган. Ниитизи-биле 30 айтырыг бар.

I-ги кезээ – «Тыва дылым – эртинем».

Онаалгаларда тыва дылдың, литератураның, төөгүнүң, шын бижилгениң айтырыглары кирген.

II-ги кезээ – «Тыва черим – байлаам».

Тываның географтыг туружу, административтиг девискээрлерге, бойдус айтырыгларынга хамаарышкан онаалгалар бар.

III-кү кезээ – «Тыва чонум – чоргааралым».

Тываның сураглыг кижилериниң дугайында болгаш Тыва Республиканың хөгжүлдезинге үлүг-хуузун кириштирип чораан үлегерлиг кижилер дугайында онаалгалар бар.

4.3. Этнокультурлуг диктантыны тыва дылга бижиир.

4.4. Этнокультурлуг диктантының сөзүглели чаңгыс вариантылыг, бижиир хевир: саазынга. Кожуун, сумуларда ажылчын коллективтер, күзелдиг аныяктар чурттап турар чериниң аайы-биле Башкарыкчы бөлүк-биле харылзажып, диктант бижиир хүнде озал чокка школага азы айыткан черинге баргаш, Этнокультурлуг диктантыда салдынган айтырыгларга харыылаар. Арыг саазынга айтырыгның дугаарын бижээш, оон дужунга шын харыының үжүүн салыр, чижээлээрге, 1 – а, 2 – а, 3 – а.

А харыысалгалыг башкарыкчылар - диктантыларны чыггаш, түңнээш, ажылдарның протоколдарын labtuv2022@mail.ru деп электроннуг почтаже чорудар.

4.5. Этнокультурлуг диктант бижиир мурнунда киржикчилер тайылбырны дыннаар. Диктантыны бижиир үези – 45 минута. Тайылбырны кылырынга болгаш онаалгаларны күүседиринге ниитизи-биле 1 шак үе көрдүнген.

4.6. Этнокультурлуг диктантының түңнелдерин болгаш тиилекчилерни массалыг информация чепсектеринге, социал четкилерде арыннарынга, НШХИ-ниң сайтызынга салып, тыва дыл хүнүн таварыштыр чырыдар.

5. Хуусаалары:

5.1. Этнокультурлуг диктантының сөзүглелдерин октябрь 13-ке чедир башкарыкчыларга таныштырар.

5.2 . Этнокультурлуг диктантыны **октябрь 24-түң хүнүнде, 14.00 шакта бижиир.**

5.3. Этнокультурлуг диктантыны хынаар хуусаазы – 2023 чылдын октябрь 24- 28 хүннери.

5.4. Кожуун, суму бүрүзүнде башкарыкчылар ажылдарның түңнелдерин үндүргеш, протоколдарын 2023 чылдың октябрь 27-ге чедир бо электроннуг адресче чорудар: labtuv2022@mail.ru

5.5. Тиилекчилерге шаңналдарны 2023 чылда ноябрь 1-ге чедир Башкарыкчы бөлүк тыпсыр.